

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

© Министерство на правосъдието на Република България, mjs.bg. Разрешението за повторно публикуване на този неофициален превод е предоставено единствено за целите на включването му в базата данни HUDOC на ЕСПЧ.

© Ministry of Justice of the Republic of Bulgaria, mjs.bg. Permission to re-publish this non-official translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

ПЕТО ОТДЕЛЕНИЕ

Дело Балабанов срещу България

(Жалба № 70843/01)

РЕШЕНИЕ

СТРАСБУРГ

3 юли 2008 г.

ОКОНЧАТЕЛНО

03/10/2008 г.

Това решение ще влезе в сила при настъпване на обстоятелствата, посочени в член 44, ал. 2 от Конвенцията. То може да бъде предмет на редакторска преработка.

В делото Балабанов срещу България,

Европейският съд по правата на човека (Пето отделение), заседаващ в състав:

Пеер Лоренцен, *Председател*,
Раит Марусте,
Карел Юнгвирт,
Володимир Буткевич,
Изабел Бери-Лефевр,
Миряна Лазарова Трайковска,
Здравка Калайджиева, *съдии*,

и Клаудия Вестердик, *Секретар на отделението*,

След закрито съвещание, проведено на 10 юни 2008 г.,

Постановява следното решение, което беше прието на същата дата:

ПРОЦЕДУРА

1. Делото е образувано по жалба (№ 70843/01) срещу Република България подадена в Съда съгласно член 34 от Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи ("Конвенцията") от българския гражданин г-н Костадин Стоянов Балабанов ("Жалбоподател"), на 23 април 2001 г.

2. Жалбоподателят се представлява от г-н В. Стоянов, адвокат, практикуващ в Пазарджик. Българското правителство ("Правителството") се представлява от своя агент, г-жа М. Коцева от Министерството на правосъдието.

3. На 5 януари 2006 г. Съдът обявява жалбата за частично недопустима и решава да уведоми Правителството за жалбата относно продължителността на наказателното производство, проведено срещу Жалбоподателя. Съгласно разпоредбите на член 29 § 3 от Конвенцията, той реши да разгледа по същество жалбата по същото време, по което разглежда и допустимостта.

ФАКТИТЕ**I. ОБСТОЯТЕЛСТВАТА ПО ДЕЛОТО**

4. Жалбоподател е роден през 1949 г. и живее в Пещера.

5. На 11 януари 1990 г. Плевенска окръжна прокуратура образува наказателно производство срещу жалбоподателя за кражби, злоупотреби и други престъпления, извършени през 1989 г. и в

началото на 1990 г. На неуточнена дата срещу жалбоподателя е повдигнато обвинение.

6. По-късно делото е прехвърлено в Софийска окръжна прокуратура.

7. Впоследствие, обхватът на разследването е разширен и включва кражби и други престъпления, извършени от жалбоподателя след януари 1990 г.

8. На неуточнена дата е било установено, че почти цялата преписка, състояща се от тридесет и два тома, е била изгубена. Положени са били усилия за възстановяване на делото, доколкото е възможно.

9. На 09 април 1999 г. Софийска окръжна прокуратура прекратява разследването по неизвестни причини.

10. Това решение е отменено от Софийска градска прокуратура на 8 юли 1999 г.

11. Решението от 8 юли 1999 също съдържа инструкции до следователя за необходимите следствени действия.

12. Между 1999 г. и 2002 г. следователят разпитва няколко свидетели и възлага икономическа експертиза, за да се установи стойността на движимите вещи, за които се твърди, че са откраднати или присвоени от жалбоподателя.

13. На 11 април 2005 г. Софийска окръжна прокуратура прекратява производството на основание, че за повечето престъпления е изтекла давност за преследване и че не е било установено, че Жалбоподателят е извършил останалите престъпления.

14. Във връзка с тези и други производства, жалбоподателят е бил в предварителния арест или в затвора в периода между май 1991 г. и август 1993 г., между 25 ноември и 7 декември 1993 г. и между май 1994 г. и до неопределена дата през 2002 г., 2003 или 2004 година.

II. ПРИЛОЖИМО ВЪТРЕШНО ПРАВО И ПРАКТИКА

15. Законодателно изменение, което влезе в сила през юни 2003 г. въведе възможност за обвиняемия да поиска делото му да бъде внесено за разглеждане в съда, ако разследването не е приключило в срок от една или две години, в зависимост от обвиненията (член 239а от Наказателно-процесуалния кодекс, в сила до април 2006 г.). Тази възможност влиза в сила незабавно по отношение на разследванията, образувани преди юни 2003 г. Ако прокуратурата не е успяла да внесе обвинителен акт или да прекрати производството, съдът е бил длъжен сам да прекрати производството.

16. Съгласно Закона за отговорността на държавата и общините за вреди от 1998 г. ("ЗОДОВ") лицата при определени обстоятелства могат да претендират обезщетение за вреди от незаконни действия на

властите. Законът не посочва, че прекомерната продължителност на производството е основание за иск за обезщетение. Нито пък има някаква практика в националните съдилища за присъждане на обезщетения при прекомерна продължителност на производството.

ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО

I. ТВЪРДЯНО НАРУШЕНИЕ НА ЧЛЕН 6 § 1 И 13 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

17. Жалбоподателят се оплаква, че наказателното производство срещу него е неоснователно дълго в нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията и съгласно член 13, че той не е разполагал с ефективни средства за защита в това отношение.

18. Съответната част от член 6 § 1 от Конвенцията предвижда, както следва:

„Всяко лице, при решаването на основателността на каквото и да е наказателно обвинение срещу него, има право на гледане на неговото дело в разумен срок от съд.”

Член 13 от Конвенцията предвижда, както следва:

“Всеки, чиито права и свободи, провъзгласени в тази Конвенция, са нарушени, има право на ефикасни правни средства за тяхната защита пред съответните национални власти, дори и нарушението да е извършено от лица, действащи при упражняване на служебни функции.”

A. Период, който трябва да бъде взет под внимание

19. Периодът, който трябва да се вземе предвид, започва едва на 7 септември 1992 г., когато Конвенцията влиза в сила за България. Въпреки това, при оценяването на разумността на срока, който е изтекъл след тази дата, трябва да се вземе предвид състоянието на производството по това време. Производството приключва на 11 април 2005 г. Периодът по тази причина е дванадесет години, седем месеца и четири дни. През това време наказателното производство остава на етап предварително разследване.

Б. Допустимост

20. Правителството твърди, че жалбоподателят не е изчерпал наличните вътрешноправни средства за защита, тъй като той не е

предявил иск за вреди по ЗОДОВ. Жалбоподателят е изразил несъгласие.

21. Съдът намира, че въпросът за изчерпването на вътрешноправните средства за защита отчасти се отнася до основателността на оплакването на Жалбоподателя съгласно член 13 от Конвенцията. Следователно, за да се избегне предрешаването на този въпрос, двата въпроса трябва да бъдат разгледани заедно. Съответно, Съдът смята, че въпросът за изчерпване на вътрешноправните средства за защита трябва да се разгледа заедно с въпроса по същество. (виж *Налбантова срещу България*, № 38106/02, § 27, 27 Септември 2007 г.).

22. Съдът установява освен това, че оплакванията не са явно необосновани по смисъла на член 35 § 3 от Конвенцията и не са недопустими на други основания. Следователно те трябва да бъдат обявени за допустими.

В. Основателност

1. Оплакване по Член 6 § 1 от Конвенцията относно продължителността на наказателното производство

23. Съдът подчертава, че разумността на продължителността на производството трябва да се преценява в светлината на обстоятелствата по делото и с оглед на следните критерии: сложността на делото, поведението на жалбоподателя и съответните органи (виж, наред с много други, *Пелисие и Саси срещу Франция* [GC], № 25444/94, § 67, ECHR 1999-II).

24. Съдът отбелязва, че в настоящия случай производството е останало на досъдебна фаза в продължение на повече от дванадесет години и половина. Вярно е, че случаят изглежда сложен, тъй като се отнася до множество престъпления, извършени от жалбоподателя (вж. точки 5 и 7 по-горе). Въпреки това, става ясно от фактите по делото, че поведението на властите, а не сложността на делото, е довело до прекомерна продължителност на производството. По-специално, забавянето се дължи на загубването на делото и на усилията да се възстанови (виж параграф 8 по-горе). Освен това, единствените следствени действия, извършени между 1999 г. и 2002 г., са разпит на няколко свидетели и възлагане на експертиза (виж параграф 12 по-горе). Производството е прекратено само три години по-късно, през 2005 г. (виж параграф 13 по-горе). Тези закъснения са ясно по вина на властите. От друга страна, няма индикации, че жалбоподателят, който

е бил в ареста през по-голямата част от разглеждания период (виж параграф 14 по-горе), е бил отговорен за някое значително забавяне.

25. Съдът по този начин стига до извода, че в настоящия случай продължителността на производството е прекомерна и не е съответствала на изискването за "разумен срок".

26. Следователно е налице нарушение на член 6 § 1.

2. Оплакване по член 13, във връзка с член 6 § 1 от Конвенцията

27. Съдът подчертава, че член 13 от Конвенцията гарантира наличието на вътрешноправни средства за защита, които да разглеждат по същество едно "защитимо оплакване" по Конвенцията и да предоставят подходящо обезщетение (виж *Кудла срещу Полша* [GC], № 30210/96, § 157, ЕСПЧ 2000-XI). В конкретния случай, като взе предвид своите заключения по отношение на прекомерната продължителност на производството (виж параграф 26 по-горе), Съдът счита, че жалбоподателят е имал защитимо оплакване за нарушение на член 6 § 1.

28. Средства, които са достъпни за тъжителя на национално ниво за подаване на жалба относно продължителността на производството са "ефективни" по смисъла на член 13, ако те предотвратяват твърдяното нарушение или неговото продължаване или предоставят адекватна защита за всяко нарушение, което вече се е случило (виж *Кудла*, цитирано по-горе, § 158).

29. Съдът трябва да определи дали при конкретните обстоятелства по това дело в българското законодателство съществуват ефективни средства за защита срещу продължителността на производството.

30. Съдът отбелязва, че през юни 2003 г. изменението в българския Наказателно-процесуален кодекс, по-конкретно новият член 239а, въвежда възможността за обвиняемия да иска делото му да бъде прехвърлено за разглеждане от съда, ако разследването не е приключило в рамките на определен срок от време (виж параграф 15 по-горе). Въпреки това, дори да се предположи, че след юни 2003 г. жалбоподателят е могъл да се възползва от това ново средство за защита, всяко ускоряване на производството по това време е щяло да бъде твърде късно, за да компенсира вече натрупаното прекомерно забавяне.

31. Относно предварителното възражение на Правителството, че жалбоподателят е пропуснал да се възползва от достъпното за него вътрешноправно средство за защита съгласно ЗОДОВ, Съдът отбелязва, че подобно възражение е отхвърлено в едно по-ранно дело (*Налбантова срещу България*, цитирано по-горе, § 35) защото ЗОДОВ не предвижда обезщетение за продължителността на производството

(виж параграф 16 по-горе). Съдът не вижда причина да направи различно заключение в настоящия случай.

32. Съдът отбелязва още, че Правителството не е посочило наличието на други средства за правна защита съгласно българското законодателство.

33. Ето защо е налице нарушение на член 13 от Конвенцията, тъй като жалбоподателят не е имал вътрешноправно средство за защита, чрез което да може да упражни правото си на "гледане на делото в разумен срок", гарантирано от член 6 § 1 от Конвенцията.

II. ПРИЛАГАНЕ НА ЧЛЕН 41 ОТ КОНВЕНЦИЯТА

34. Член 41 от Конвенцията предвижда:

“Ако Съдът установи, че е имало нарушение на Конвенцията или на протоколите към нея и ако вътрешното право на съответната Високодоговаряща страна допуска само частично обезщетение, Съдът, ако е необходимо, постановява предоставянето на справедливо обезщетение на потърпевщата страна.”

A. Вреди

35. Жалбоподателят претендира 50 000 евро (EUR) за неимуществени вреди.

36. Правителството не изразява становище.

37. Съдът счита, че жалбоподателят несъмнено е претърпял неимуществени вреди в резултат на протакането на наказателното производство срещу него в продължение на дванадесет години. Като взе предвид своята практика в подобни случаи и като взема решение по справедливост, Съдът присъжда 8,000 евро по тази точка, плюс всякакви данъци, които могат да бъдат наложени върху тази сума.

Б. Разходи и разноси

38. Жалбоподателят претендира 30,000 евро за юридическата работа от неговия адвокат пред местните власти и Съда. Той също така претендира 30 български лева (BGN) за пощенски разходи. Той иска всяка сума, присъдена от Съда по тази точка да бъде преведена по сметката на неговия процесуален представител, г-н В. Стоянов. В подкрепа на исканията си жалбоподателят предоставя описание на времето на неговия представител и разписки за пощенски разходи.

39. Правителството не изразява становище.

40. Съгласно практиката на Съда, жалбоподателят има право на възстановяване на разходите и разноските само доколкото е доказано, че същите са били действително извършени и необходими и са

разумни като размер. В конкретния случай, като се имат предвид информацията, с която разполага, и горните критерии, а също така като взема предвид, че част от жалбите на жалбоподателя бяха обявени за недопустими, Съдът счита за разумно да присъди сумата от 600 евро за покриване на разходите по всички точки. Тази сума да се заплати по банковата сметка на представителя на Жалбоподателя, г-н В. Стоянов.

В. Лихви за забава

41. Съдът счита за уместно лихвата за забава да се изчислява на основата на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, към която се добавят три процентни пункта.

ПО ТЕЗИ СЪОБРАЖЕНИЯ, СЪДЪТ ЕДИНОДУШНО

1. *Решава* да присъедини към разглеждането на въпроса по същество и въпроса за изчерпването на вътрешноправните средства за защита;
2. *Обявява* за допустими оплакванията относно продължителността на наказателното производство срещу жалбоподателя и твърденията за липса на ефективна правна защита в това отношение;
3. *Приема* че е налице нарушение на член 6 § 1 от Конвенцията по отношение на прекомерната продължителност на наказателното производство срещу жалбоподателя;
4. *Приема* че е налице нарушение на член 13, във връзка с член 6 § 1 от Конвенцията, поради липсата на ефективно средство за защита срещу прекомерната продължителност на наказателното производство и съответно отхвърля предварителното възражение на Правителството относно неизчерпването на вътрешноправните средства за защита;
5. *Приема*
 - (а) че държавата-ответник следва да заплати на жалбоподателя в срок от три месеца от влизането в сила на решението, съгласно член 44, § 2 от Конвенцията, следните суми като левова равностойност по курса, , приложим в деня на плащането:
 - (i) 8,000 евро (осем хиляди евро) за неимуществени вреди, както и всички суми, дължими като данъци и такси;

- (ii) 600 евро (шестстотин евро) за разходи и разноси, платими по банковата сметка на процесуалния представител на жалбоподателя, както и всички суми, дължими като данъци и такси от жалбоподателя;
 - (b) че от изтичането на горепосочения срок до изплащането на определените суми, върху тях ще се начислява проста лихва, равна на пределната ставка по заеми на Европейската централна банка, приложима през този срок, увеличена с три процентни пункта;
6. *Отхвърля* искането за справедливо обезщетение на жалбоподателя в останалата част.

Изготвено на английски език и съобщено писмено на 3 юли 2008 г. съгласно член 77 § 2 и § 3 от Правилника на Съда.

Клаудия Вестердик
Секретар

Пеер Лоренцен
Председател